

Lowbrow Üzerine...

On the Lowbrow...

Aysun Cançat

Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Tasarımı Bölümü
email: acancat@gelisim.edu.tr ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3837-5302>

 Bu makale bilimsel etik ve kurallara uygun hazırlanmış ve intihal incelemesinden geçirilmiştir.

Atf (APA 6)/To cite this article

Cançat, A. (2020). Lowbrow üzerine. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 26(44), 202-210. doi: <https://doi.org/10.35247/ataunigsed.680960>

Makale Gönderim Tarihi/Received: 28/01/2020

Makale Kabul Tarihi/Accepted: 12/03/2020

Makale Yayın Tarihi/Published: 19/03/2020

Review Article / Derleme Makalesi

Öz

Bu çalışmada, kökleri dadaizm, kavramsal sanat, pop art'a kadar dayanan ve 1970'li yılların sonunda gelişmeye başlayan Lowbrow sanat hareketi ve son dönem örnekleriyle değerlendirmek amaçlanmıştır. Hareket; seçkinci ve elitist tavrılı 'yüksek sanat' anlayışına muhalif olarak 'Lowbrow' (düşük/kısa kaş) ismi ile karşımıza çıkmaktadır. Modern anlayışta galeri ve müze gibi sanat mekânlarında bu kitlelere yönelik sergiler gerçekleştirilmekteydi. Özellikle, 1960 sonrası etkinlik gösteren Lowbrow, bu modern sanat mekanlarına karşı olarak; yeraltı çizgi romanları, punk müzik, illüstrasyon, sokak kültürü gibi oluşumlara kendini yakın görmüş ve bu anlayışlarla filizlenmeye başlamıştır. Bundan dolayı da güzel sanatlar disiplinlerinden değil de bu şekilde bir alt yapıdan gelmesi, hareketin belli bir kimliksizlik içerisine girmesine neden olmuştur. Teknik olarak ise tuval üzerine yağlıboya, akrilik gibi tekniklerin yanı sıra çeşitli heykeller, seramikler, düzenlemeler ve hatta cep telefonları gibi teknolojik parçalarda dahi uygulamaların olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Lowbrow, Pop Sürrealizm, Graffiti, Illüstrasyon, Punka

Abstract

In this study, it is aimed to evaluate the Lowbrow art movement, which was originated from dadaism, conceptual art and even pop art and began to develop at the end of the 1970s, using recent examples. The movement is encountered by the name 'Lowbrow', as opposed to the sense of 'high art' which has an exclusive and elitist attitude. In modern sense, exhibitions used to be organized for these masses in art spaces like galleries and museums. Lowbrow movement which became more active especially after 1960, began to grow in association with formations like underground comic books, punk music, illustrations and street culture, as opposed to the aforementioned modern art spaces. Therefore, fact that the movement is originated from such a substructure instead of fine arts disciplines has caused the movement to go into a certain disidentification. Technically, it is encountered as techniques such as oil on canvas and acrylic paintings, besides various statues, ceramics, arrangements and even technological pieces like cell phone.

Keywords: Lowbrow, Pop Surrealism, Graffiti, Illustration, Punka

1. Giriş

Tüketim toplumunun doğuşu, II. Dünya Savaşı sonrası yeni bir kuşağın yoğun bir biçim de toplumsal sahnede yerini alması, bilimdeki ilerlemeler, bunların düşünce ve sanat olayları üstündeki etkileri gibi son derece farklı nedenlerden kaynaklanan çok sayıdaki etmenin baskısıyla 1960 ve sonraki yıllar, güçlü değişim hareketlerine sahne olmuştur. Özellikle, 1990'larda;estetik, sembolizm, duygusalılık ve temsilin reddi iç içe geçmiştir. Bu ret halinin çeşitli biçimlerde gerçekleşmesine tanıklık edilmiştir. Arabesk kültürle birlikte yeniden keşfedilen kitsch, tüm estetik kuralları reddeden yapısı, eklektik, geçici ve hatta kötü denilebilecek görüntülerle, dönem sanatçılarının etkin sanat anlayışı olmuştur.

Dada, fluxus, happening gibi pek çok anlayışta yer alan, 'kendin icra et' hareketlerini himayesi altına alan ve bir anlamda modern tüketim kültürüne ve ticari şirketlere sığınan sanat eylemlerinin, günümüz bağımsız sanat akımlarına temel teşkil ettiği söylenebilmektedir. Bu eylemlere; savaş karşıtı, dünya barışı, şiddet, küreselleşme, kapitalizm, çevreci, yoksulluk, ezilenlerin birliği, hayvan haklarını savunan ve tüketim çılgınlığını eleştiren anarşist, feminist ve anti-tüketicilik gibi konulara yönelik mesajlarla, kent sokaklarında psikolojik bir rahatlamayı, kendini ifade etmeyi sağlayan, özgün ve yaratıcı bir betimlemeyi ortaya koyan sergileme biçimi olarak grafiti ve stencil resimler örnek verilebilir (Baudrillard, 2002, s. 133). Karakter tasarımları, çizgi romanlar, dövme kültürü de bu akımları biçimlendiren alt kültürlerden bazılarıdır.

2. Yöntem

Bu çalışmada alan yazın (literatür) taraması yapılmıştır. Buna göre, sanat tarihi içerisinde Lowbrow sanat hareketinin yeri ve son dönem uygulamalarının yer aldığı kaynaklar, çeşitli dokümanların analizi ile gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik olarak nitel bir araştırma süreci izlenmiştir.

3. Bulgular

Şehir merkezlerinde mahalle, sokak duvarları, banliyö trenleri vs. alanlara yapılan uygulamalar ile başlayan grafitiler, çeşitli çizimler ve eylemler; sanatçılar için açık, ortada bir sergi mekânı sağlamış, böylece görseller seyirciyle/halkla oldukça yakınlaştırılmıştır. Bu uygulamalar sonraları, halka açık bu alanların yanı sıra kamu alanlarına da geçiş yapmıştır. Yasal alanlara yapılan bu uygulamalar protest, ironik yeni bir sanat çeşidi olarak kabul görmüştür (Glueck, 2001). 1970’li yılların sonunda, Los Angeles’te oluşmaya başlayan yeraltı çizgi roman sanatı; punk müzik, sokak kültürü, hot-rod (modifiye araba), dövme kültürü gibi yeni, alternatif akımlar ve eklettik tarzıyla şekillendirmeye başlamıştır (Lozeau, 2019). ‘Lowbrow’ adlı sanat hareketi de bu ortamlarda filizlenmiştir. Kısaca, lowbrow olarak adlandırılan hareket, bu tarihlerde Los Angeles, Kaliforniya alt kültürleri olmak üzere ABD’de etkin olmaya başlamıştır. Lowbrow bir “Amerikan Sanat Hareketi” olsa da dünya çapında büyük şehirlerde yayılmaya başlamıştır. Günümüzde, bu sanatın örneklerini Kanada, ABD, Avustralya galerilerinde sıklıkla görmek mümkündür. Bu akımdan ilham alan sanatçıların üretimleri çoğunlukla resimdir, fakat oyuncak heykel formlar ve yerleştirmeler de görülmektedir.

Muhafif karikatür ve punka, sokak kültürü ve diğer alt kültürlerle; daha da öncesinde de 20. yüzyıl akımları dadaizm, kavramsal sanat, pop sanata dayandırılan Lowbrow; öte yandan ‘güzel sanatlar-halk sanatı’, ‘sanat-popüler kültür’ ayrımlarını esprili, alaylı, neşeli, yaramaz, hınzır ve dokunaklı bir dille sorgulamaktadır (Alptekin, 2012). Hareketin bu tavrı, Dadaizm’in devamı gibidir. Çünkü, dadaizm’de de içinde bulunulan anın karışıklığı ve belirsizliği ile şekillenen ciddiyete karşı alaycı, mizahi, geleneğin reddedildiği bir üslûp her zaman korunmuştur. Böyle olsa bile akım, toplumun yozlaşmasını, savaş, gelenek, din ve sanat gibi tüm yerleşik değerleri protesto niteliğinde olmuştur. Tüm bunlar Lowbrow’a kaynaklık etmiştir.

Lowbrow diğer bir tanımla, geleneksel konuları ve popüler öğeleri sarkastik bir üslûpla ele almaktadır. Alaycı, yaramaz gibi çok da hoş karşılanmayan, kabul edilmeyen anlayışlardan etkilenerek gelişmişlerdir. Lowbrow sanatçıların kullandıkları en yaygın taktik, alay etmektir. Hareket kendisini vizyoner, yeraltı, düzen karşıtı Neo-Pop ve ‘Kustom’ gibi isimlerle tanımlamaktadır. Yapıtları, amacı izleyiciyi şaşırtmak olan ve birçok gönderme içeren, bazen rahatsız edici dahi olabilen elemanlardan oluşan kompozisyonlarla karşımıza çıkarlar. Sanatçılar sanatın kurallarından haberdardır; fakat bilinçli olarak bunlara uymamayı seçerler (Başkent, 2010, s. 65).

Hareket, güncel sanatın bir parçası olduğu kadar karşıtı gibiymiş gibi dursa da ve çeşitli eleştirilere maruz kalsa da postmodern dünyada yerini almıştır. Bu durum, kitsch sanata benzemektedir. Kitsch eserlerin sanatsal değerlerine dair tüm tartışma ve tanımlamalara rağmen tıpkı Dadaizm, Lowbrow gibi içinde yaşanılan kültürün bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Sanatsal niteliği olmayan üretimlerin ortaya çıkmasının nedeni de 19. yüzyılda belirmeye başlayan modernizm ve sanatın ticari bir meta kültürüne dönüştürme çabalarıdır. Kapitalist anlayışla popüler kültür ortaya çıkmış böylece halkın genelinin sahip olduğu estetik beğeni düzeyi sanat eserlerinin üretilmesi veya ortaya sanat niteliği olmayan ürünlerin çıkmasına neden olmuştur. Endüstrileşmenin getirmiş olduğu heyecanlı makineleşme dürtüsü yüksek kültür nesnesi olan sanat eserlerini ucuz yollarla yapılmış taklitlere dönüştürmüştür (Şahin, 2016, s. 3). Lowbrow eserlerinde, günümüzün yoğun bir şekilde kullanıldığı bilgisayar, cep telefonu gibi teknolojik ürünlerine dahi uygulamaların yapılması tarihsel süreçteki bu oluşumlara dayanmaktadır. (bkz. Görsel 5-6). Uygulamalarda yüksek, seçkin kültürü alaşağı etme hep korunmuştur. Bu da hareketin güzel sanatların içinde olup olmadığı tartışmalarına götürmüştür. Bu konuda Akay (2002) şöyle der: “Yüksek kültür; akademilerin kurulmasında, Eski Yunan’da kaynağını bulan bir mesele (“Ars liberales”: düşünceyle sanatı birleştiren alan). Yüksek sanatları ifade eden “liberal sanatlar” ve alçak kültüre (minörlüğe) ait olan “mekanik sanatlar” (el becerileri) ayrımı akademilerin kurulmasıyla yerleşikleşir” (s. 43).

Lowbrow kelimesi, ilk kez 1970’li yılların sonunda ABD’li sanatçı ve çizgi romancı Robert Williams tarafından kullanılmıştır. Akımın öncü sanatçılar ise, Robert Williams ve Gary Panter gibi muhalif karikatüristlerdir. Postmodern görüşlerin doğuşu, seçkin bakış açısına bir karşı çıkış hareketinin sonucudur (Türkmenoğlu, 2007, s. 96). Williams, yüksek kültürü ve entelektüel elitizmi simgeleyen post sanat tanımlamasına muhalif bir duruş olarak ‘Lowbrow’ (düşük/kısa kaş) terimini ortaya atmıştır. Sanatçı, çizgi romanlarından uyarlayarak yarattığı resimlerin ifadesinde akımın, sanatın popülerleşerek kendine özgü bir tarzı olacağını ve gerçek bir sanat olarak her şeye yukarıdan bakan bir akım olabileceğini iddia etmiştir.

Lowbrow eserlerin, yer altı dünyası başlangıcından müzeler ve çeşitli galerilerde yer almaya başlaması da ilginçtir. Zamanla müzeler ciddi bir şekilde Lowbrow programları yapmaya başlamıştır. Pek çok sanatçı, sergilerine katılım konusunda başarı sağlamış ve onurlandırılmıştır. Bu konuda akademik eğitimler vermişlerdir. Hareketin bu parlak dönemi, daha kapsamlı ve finansal başarıların elde edilmesiyle azalmaya başlamıştır.

Lowbrow isim olarak zamanla, Robert Williams’ı ve alt kültür etkileşimli işler üreten bazı sanatçıları rahatsız etmiştir. Çünkü, sanatçılar zamanla bu alçaltıcı isim altında toplanmak istememiş, kendilerini sanatın kutsal dünyasına sokacak yeni bir başlık aramışlardır. Böylece hareket için “Pop-Sürrealizm” adı kullanılmaya başlanmıştır (Glueck, 2001). Lowbrow ve Pop-Sürrealizm tanımlarının aynı veya ayrı olduğu konusunda farklı görüşler yer almaktadır. “Pop Sürrealizm” kitabının editörü Kirsten Anderson, Lowbrow ve Pop Sürrealizm’in

birbirine yakın olduğunu, fakat farklı akımlar olarak değerlendirmeleri gerektiğini belirtirken; 'Weirdo Delux' kitabının yazarı Matt Duker Jordan ise, terimlerin aynı anlama geldiğini savunmaktadır (Dolmacı, 2018).

Robert Williams, eserlerini sergilemeye değer bulmayan galerilere ve diğer sanat kurumlarına tepki niteliğinde, kendi eserlerinin yer aldığı "The Lowbrow Art of Robert Williams" adlı bir kitabını yayımlamıştır. Bu sanat akımının ilk örnekleri yine, Robert Williams'ın yayımlamaya 1994'te başladığı Juxtapoz dergisinde yer almıştır. Bu dergi, Lowbrow'un yönlendirilmesi ve gelişmesine önemli katkı sağlamıştır. Ayrıca, Hi-Fructose dergisi de akımın sanatçılara yer veren diğer bir yayındır.

Sanatsa değer konusundaki bu tartışmalar illüstrasyonun sipariş üzerine ve para odaklı çalışmasına dayandırılmaktadır. Çünkü, sanatçı kendi duygu ve düşüncelerini, algısını ortaya koymada bağımsızdır. Oysa, sanat hamileri ile sanatçı ve illüstratör ile müşteri arasındaki ilişkinin benzerliği tartışma konusudur.

Pop Sürrealizm'in genel olarak anlatım tekniği resim ve illüstrasyondur; fakat hızla yaygınlaşan bu bağımsız akım özellikle günümüzde heykel, vinil oyuncaklar, seramik ve mekân yerleştirmeleri olarak da görselleştirilir. Konularını daha çok popüler kültür elemanları, grotesk biçimler, animatik karakterler ve sarkastik yaklaşımlar oluşturur. 1990'larda akım Amerika'dan sonra Avrupa ve Uzak Doğu ülkelerinde de yer bulmuş ve başta illüstrasyon sanatçıları olmak üzere çok çeşitli disiplinlerde üreten pek çok kişiyi etkisi altına almıştır. 2000'li yıllarda illüstrasyon, karakter tasarımı ve pop-sürrealist yaklaşımların reklam filmlerinden, animasyona, basılı tasarım işlerinden üç boyutlu yapıtlara kadar her alanda yer aldığı görülebilir. 2000'den sonrası bu sanat hareketinin altın çağı olarak anılmaktadır (Ergen, 2015, s. 176).

Görsel 1. Mark Ryden, 2010, Piyano Adamı/The Piano Man, Tuval üzerine yağlı boya, 51x76 cm, (Paul Kasmin Galerisi, ABD)

Görsel 2. Mark Ryden, 2006, Hayat Ağacı/The Tree Of Life, Tuval üzerine yağlıboya, 168x107 cm, (Michael Kohn Galerisi, ABD)

Akımın öncü sanatçılarından Mark Ryden, illüstrasyon üzerine eğitim almıştır. Resimlerinde pop kültür öğelerini sıklıkla kullanan Ryden'in diğer temaları; Hollywood yıldızları, dini sahneler, çizgi filmlerdekilere benzer karakterler, karanlık temalar, Erken Rönesans-Gotik dönem örneklerini anımsatan peyzajlardır. Bu karakterlerin oldukça çocuksu ve sempatik görünüşlerinin altında her zaman tekin olmayan bir hal vardır ve görüntülerinin tam zıttı temalarla ilgilidirler. Resimlerinde görülen sevimli olduğu kadar rahatsız edici çocukluk masumiyeti sanatçının ruhunun gizemini ortaya koymaktadır (bkz. Görsel 1-2) New York Times gazetesine göre 'Ryden'in

resimleri, modern kitsch'in naif yüzeyinden doğaüstü durumları, nostaljiyi ve duygusallığı işaret etmektedir (Glueck, 2001). Ryden bunların dışında, birçok albüm kapağı tasarlamıştır. Sanatçının Juxtapoz ve benzeri Lowbrow yayın araçlarında sıkça yer verilmesi, O'na büyük bir popülerlik kazandırmıştır.

Lowbrow Sanat Hareketi, ağırlıklı olarak genç sanatçıların kendilerini gösterdiği bir platform olarak gözlemlenmektedir. Aynı şekilde, izleyici kitlesini de genç kuşak oluşturmaktadır. Popüler bir kültür oluşumu olması itibariyle, aynı dili konuşan, algısı ve yorumu paralel olan (çağdaş) insanlar arasında üretilip ve tüketilmektedir. Ancak akım, popüler kültürün sanatçıları yönlendirmesinde, güncel bir örnek olarak incelemeye değerdir. Özellikle gençler arasında, tıpkı pop müziğin ikonlaşan yüzleri gibi, sanatçıların eserleri, internet bazlı paylaşım sitelerinde, profil imajı olarak kullanılmakta, bilgisayar ve cep telefonlarını kişiselleştirmekte ve popülerize edilmektedir. Ortaya konulan eserlerde, uygulama alanı geniş ve esnektir. Eserler, farklı yüzeylere de uygulanabilmektedir. Bu uygulama ile eser, sanatsal değerinden bir şey kaybetmez, tam tersi, bu şekilde oluşturulan bir sergiye, canlılık ve zenginlik katmış olur (Başkent, 2010, s. 62-80).

Görsel 3. Yosuke Ueno, 2012, Dağ Oluyorum/I Become Mountain, Tuval üzerine akrilik, 32x24 cm

Görsel 4. Yosuke Ueno, 2013, Pembe Bagworm/Pink Bagworm, Tuval üzerine akrilik, 46x61 cm

Görsel 5. Yosuke Ueno, Makas ve Kelebek / Scissors and Butterfly Gelaskin telefon uygulamaları

Görsel 6.Yosuke Ueno, Makas ve Kelebek/Scissors and Butterfly Gelaskin telefon uygulamaları

Gençlik yıllarında ölüm, üzüntü ve psikopatoloji gibi konularla daha olumsuz ve karanlık resimler yapan Yosuke Ueno,20’li yaşlarından sonra daha pozitif, sevgi ve ışıkla eserler yaratmaya başlamıştır. Bu kararı, dünyada zaten yeteri kadar acı ve olumsuzluklara maruz kaldığı anlayışıyla vermiştir. Ueno’nun sanatı, 2011’de Japonya’yı harap eden Tsunami ve depremlerle daha da şekillendi. Bu trajediden sonra eserlerini sevgi ve umudu çağırma girişimleriyle ortaya koydu. Ueno, özellikle masum görünümlü canlı renklerle ve sembolik bir dille oluşturduğu stili ile tanınmıştır. Ueno’nun sanatında; geleneksel Japon kültüründen, Tokyo’nun sokak modasından, dünyanın dört bir yanındaki sanat eserlerine ve sanat tarihinin başyapıtlarına kadar izler görülebilmektedir. Özellikle Japon kültürü, Yosuke’nin eserlerindeki ana etkilerdir. Manga, anime, Budist heykelleri vs. konulardan oldukça etkilenmiştir. Sanatçının çok sayıda yarattığı özgün, stilize, eşsiz ve orijinal karakterleri, Japon manevi inanç sistemleriyle bağlantılıdır. Ueno’nun çalışmalarının öne çıkmasının nedenleri; ilginç bir şekilde yan yana diziler, gizli sembolizm ve yinelenen metaforlardır. Sanatçı adeta, sembolik sistemi ile alternatif bir gerçeklik, tekrarlayan karakterler ve tekrarlanan motifler içeren sıkıca örülmüş bir evren inşa etmiştir (“Widewalls”, 2015).

Yosuke Ueno, üstte yer alan çalışmalarda da görüldüğü gibi bazen masalsi sahneler bazen de lap top, cep telefonu gibi ticari ürünler üzerine yaptığı özgün betimlemeler ortaya koymuştur. Sanatçı, bu temaların ilham kaynağını şu şekilde ifade etmektedir:

Dünyada hayal gücümün birçok kaynağı var. Kültür, edebiyat, müzik, filmler, sanat ve kızlar... Her zaman dokunduğum şeyden ilham alıyorum ve deneyimlerim sanat eserimde ifade ediliyor. Sanat çalışmalarımı; önemsemediğim şeyler hakkında konuşmak için aşk mektupları. Dünyamın yakalayabileceğin bir kokusu var. Dünyada gizli katmanlar ve bağlamlar var, ama lütfen sadece hisset, dünyamı gözetlemenin tadını çıkar (“Spaceegg”, t.y.).

Yosuke Ueno’nun üstte de yer alan lap top, cep telefonu gibi markalaşan dijital ürünlerin dış kapaklarını süsleyen, kişiselleştiren uygulamaları Lowbrow sanat hareketinin farklı örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylesine, çağın getirisine paralel olarak yapılan ticari bir markanın seri üretimlerine konumlandırılan bu uygulamalar ürüne, canlılık ve zenginlik sağlarken öte yandan hareketin sanatsal boyutunda sorgulamalara neden olmaktadır.

Günümüz gençliği popüler teknoloji ürünlerine sahip olma konusunda tutkuludurlar. Gelaskin firmasının satışa sunduğu bilgisayar ve cep telefonu ürünleri ile gençler bu hazlarını sadece kendilerine has olacak şekilde bireyselleştirmelerine olanak sağlamıştır. Bu, bir anlamda kendini ifade edıştır. Böylece, bir sanat eseri de popülerleşmiş olmaktadır.

Müzeler, sanat eleştirmenleri, galeri gibi sanat dünyasıyla ilgili alanlar, Lowbrow konusunda belirsiz kalmışlardır. Bazı sanat eleştirmenleri, Lowbrow’un meşru bir sanat hareketi olmasından şüphe duymuşlardır. Bundan dolayı da lowbrow çalışmaları sergilemekte çekince göstermişler ve bu konuda çok az bilimsel eleştirel yazılar yazmışlardır. Basit bir tasarımcı veya bir teknik ustanın bir çalışmasının Lowbrow’un içine dahil edilebilir anlayışı oluşmuştur. Bu sebeplerden ötürü, Lowbrow sanatçılarının, kariyerlerini farklı alanlara yönlendirdiği görülmüştür.

Görsel 7.Robert Williams, 2015, Şekilli Gül/The Shattered Rose, Tuval üzerine yağlıboya, 76x91.5 cm.

Görsel 8.Robert Williams, 2009, Keçi Kıçında Elmas/Diamond in a Goat's Ass, Yerleştirme, (Tony Shafrazi Galerisi, ABD)

Robert Williams'ın destansı, karikatüre benzeyen resimleri ve düzenlemeleri Amerikan üslûbundan ve görsel argolardan alınmıştır. Williams eserlerinde; işçiliğe, figürasyona ve popüler imgelere odaklanmıştır. Çalışmalarını, sosyal yorumları için; somut, ilişkilendirilebilir ve genellikle saçma, absürt olarak nitelendirilen görüntülere dayandırmıştır. Resimlerindeki çizgi film esprisi heykellerinde de devam etmektedir.(bkz. Görsel 7-8) Sosyal içerikli bu çalışmalarıyla sanatçı, aynı zamanda bazı yüzleşmeler ve kafa karışıklıkları da yaratmaktadır. Tüm bu ifadeler, 'yüksek' sanat dünyasına muhalif tutumlardır.

Juxtapoz Dergisi'nin kurucularından olan Robert Williams, günümüzde halen, Lowbrow sanat dünyasının alternatif ve alçak anlayışına vurgu yapan üretimlerine devam etmektedir. Çalışmalarında Sürrealist René Magritte ve Dorothea Tanning gibi sanatçılardan esinlenen Williams, 'Argo Estetiği' adını verdiği, sanatın toplumsal eleştirisine yönelik hicivli, ironik, fantastik senaryolarla kurgularını oluşturmaya özen göstermektedir. Sanatçı, günümüz dünyasının pitoresk sahnelerini gonzo yorumları ile birleştirmektedir (Raborn, 2018). Bu sebeple sanatçı, uzun yıllar kötü yorumlar, eleştiriler almış, aşağılanmış; eserleri de kitsh olarak kabul edilmiştir. Buna rağmen sanatçının sanat kurumlarıyla her zaman bağı olmuştur.

Lowbrow akımının heykel formunda çalışan sanatçılarına Elizabeth McGrath, Mike Leavitt ve Charles Kraft örnek verilebilir.

Görsel 9.Elizabeth McGrath, 2009, Gelincikler/The Weasels, Karışık teknik, 15x46x10 cm, (Corey Helford Galeri, ABD)

Görsel 10. Elizabeth McGrath, 2008, Geyik Evi/Deer House, Karışık teknik, 94x51x30 cm, (B.S. Güzel Sanatlar Akademisi, ABD)

Elizabeth McGrath, hayatın tuhaf güzellikleri peşinde koşmuştur. Doğal dünya ile tüketici kültürünün zıtlığından ilham alan sanatçı sokaklardan, kentin değişik görüntüleri ile hayal gücünün birleştirerek yeni bir karakter dünyasına ulaşmaktadır. Karmaşık dioramaları ve heykellerinde; insan yapımı atıklar ve bunun sonucunda algılanan yıkıcı sonuçları arasındaki melankolik etkileşimi antropomorfize bir anlayışta sahnelemektedir. Eserlerinde sıklıkla, hayvanları tüketim kültürü ürünlerle çarpışmaları öne çıkmaktadır. Örneğin, mirketlerin üç boyutlu çalışmalarının gövdelerine delikler açıp, bu deliklerin içine günümüzde hızlıca tüketilen yiyecekleri (kek, pasta gibi) yerleştirmiştir. (bkz. Resim 9). Sanatçı, killer, boyalar, epoksi reçineler, döşemelik kumaşlar, köpük, ahşap ve tel gibi çeşitli malzemelerle çalışarak ortaya koyduğu eşsiz bir stil geliştirmiştir (“Elizabeth McGrath”, t.y.).

Görsel 11. Mike Leavitt ve Charles Kraftt, 2010, Ahmedinejad Delft çaydanlık, seramik.

İkili olarak çalışmalar üreten Mike Leavitt ve Charles Kraftt ise, sosyal yorumlarını farklı tasarımlar yolu ile ortaya koymaktadır. Sanatçılar, tabloid kişilikleri ve karanlık karakterleri farklı çaydanlık formlarıyla kurgulamışlardır. 2010 yılında Londra'da açılan sergisini Charles Kraftt ile oluşturmuştur. Charles Kraftt, Delft seramik resimleme tekniği ve materyallerini modern tasarımları ile birleştirmektedir. Bu iki sanatçının bu ortak projesinde ünlü karakterlerin büstleri, bu teknikle çaydanlık, fincan gibi objelere uyarlanmıştır.

4. Sonuç

20.yüzyıl ve günümüz sanatında güzel ve hoş kavramları da değişmiştir ve güzellik ölçütü yok olmuştur. Postmodernizm ile, çeşitli sanat biçimlerindeki seçkinci modernist üslûplar yerini, tüm zamanları kucaklayan yeni bilinç ve tecrübelerle bırakmıştır. Filmlerde, televizyonda, karikatürlerde ya da pop müzikte, kitle kültürünü üstün tutan yüksek sanatların elitizmi tamamen dışlanmıştır. Yüksek sanat; resim, heykel, tiyatro, bale ve klasik müzik gibi sanatları anlayabilmek için gerekli olan kültür birikimi ifade etmektedir. Tam bu noktada, Lowbrow; yüksek sanat ve alçak sanat arasındaki farklılıkları eleştirmek ve yorumlamak amacıyla adeta meydan okumuştur.

Lowbrow'un son dönem örnekleri incelendiğinde, farklı medyaların harmanlanarak kitsch ve popüler kültürü kendi estetiklerine göre yeniden kurguladıkları görülmüştür. Bu örnekler klasik örneklerle kıyaslandığında, modern anlayıştan tamamen farklı, daha fazla çoğulcu ve daha az ciddidir. Bu çalışmalar, sanat galerilerine kıyasla daha geniş bir platform; sanat, yaşam ve izleyici ile etkileşimi noktasında daha güçlü bir iletişim sağlamıştır.

Lowbrow; bu yüksek kültür mitlerinin içini boşaltması, dönemin ve sonrasının sanat anlayışını yeniden sorgulaması bakımından önemli olmuştur. Bu bağlamda mizahi, alaylı, neşeli, yaramaz, hınzır bir yaklaşım sergileyen Lowbrow, bazı sanat eleştirmenleri tarafından güzel sanatlar disiplinlerinden değil de karikatür, illüstrasyon, dövme gibi alt yapılardan geldiği fikrini benimsediği için meşru bir sanat akımı olarak görülmemiştir. Lowbrow için her ne kadar böyle düşünceler olsa da ortaya konan uygulamaların alaycı mı, sorgulayıcı mı, ironik mi, dokunaklı mı, bir öykünme mi veya bambaşka gizli anlamlara gönderme yaptığı sorgulamaya açık olacaktır.

Kaynakça

- Akay, A. (2002). *Kapitalizm ve pop kültür*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Alptekin, F. (2012, 24 Ağustos). Bağımlılık yapar!. *Sabah*. Erişim adresi: <https://www.sabah.com.tr/kultur-sanat/2012/08/24/bagimlilik-yapar>
- Başkent, G. (2010). *Güncel sanat ortamında resim-illüstrasyon etkileşimleri* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK tez veri tabanından erişildi. (Tez No. 274414)
- Baudrillard, J. (2002). *Simgesel değiş tokuş ve ölüm* (O. Adanır, Çev.). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Dolmacı, S. (2018). Kaliforniya rüyası. Erişim adresi: <https://sevildolmaci.com.tr/kaliforniya-ruyasi/>
- Elizabeth Mcgrath. (t.y.). Erişim adresi: <https://elizabethmcgrath.com/about>
- Ergen, E. V. (2015). Yeni ve bağımsız bir sanat deneyimi olarak pop sürrealizm. *Art-Sanat Dergisi*, 3, 173-180. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/92918>

Glueck, G. (2001). Art in review, Mark Ryden: bunnies and bees. *The New York Times*. Erişim adresi: <http://www.nytimes.com/2001/12/07/arts/art-in-review-mark-ryden-bunnies-andbees.html?scp=2&sq=mark%20ryden&st=cse>

Lozeau, D. (2019). *Lowbrow and kustom kulture art*. Erişim adresi: <https://www.davidlozeau.com/collections/lowbrow>

Raborn, D. (2018). *Sofistike olmayan: Robert Williams*. LSU Sanat Müzesi. Erişim adresi: <http://pelicanbomb.com/art-review/2018/unsophisticated-robert-williams-at-the-lsu-museum-of-art>

Spaceegg. (t.y.). Art Works. Erişim adresi: <http://www.spaceegg77.com/spaceegg77site/paintings/0.html>

Şahin, H. (2016). Sanatta Kitsch olgusu üzerine. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 9(17), 1-11. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/275514>

Türkmenoğlu, D. (2007). Toplumsal ve kültürel değişim sürecinde pop sanatı. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(2), 95-101. Erişim adresi: https://sbedergi.erciyes.edu.tr/sayi_23/6-%2095-101.%20syf._.pdf

Widewalls. (2015, 23 Mayıs). Yosuke Ueno. Erişim adresi: <https://www.widewalls.ch/artist/yosuke-ueno/>

Görsel Kaynakçası

Görsel 1. Mark Ryden, (2010), Piyano Adamı / The Piano Man, Tuval üzerine yağlı boya, 51x76 cm, Paul Kasmin Galerisi, Amerika. Erişim adresi: <https://www.flickr.com/photos/miroirmagazine/8513653396/in/photostream/lightbox/>

Görsel 2. Mark Ryden, (2006), Hayat Ağacı / The Tree Of Life, Tuval üzerine yağlıboya, 168x107 cm, Michael Kohn Galeri, Amerika. Erişim adresi: <https://curiator.com/art/mark-ryden/the-tree-of-life>

Görsel 3. Yosuke Ueno, (2012), Dağ Oluyorum / I Become Mountain, Tuval üzerine akrilik, 32x24 cm, Erişim adresi: <http://www.spaceegg77.com/spaceegg77site/paintings/page/a16.html>

Görsel 4. Yosuke Ueno, (2013), Pembe Bagworm / Pink Bagworm, Tuval üzerine akrilik, 46x61 cm, Erişim adresi: <http://www.spaceegg77.com/spaceegg77site/paintings/page/a16.html>

Görsel 5. Yosuke Ueno, Makas ve Kelebek / Scissors and Butterfly Gelaskin telefon uygulamaları. Erişim adresi: <https://www.gelaskins.com/products/scissors-and-butterfly-laptop-skin>

Görsel 6. Yosuke Ueno, Makas ve Kelebek / Scissors and Butterfly Gelaskin telefon uygulamaları. Erişim adresi: <https://www.gelaskins.com/products/scissors-and-butterfly-samsung-case>

Görsel 7. Robert Williams, (2015), Şekilli Gül / The Shattered Rose, Tuval üzerine yağlıboya, 76x91.5 cm. Erişim adresi: <http://pelicanbomb.com/art-review/2018/unsophisticated-robert-williams-at-the-lsu-museum-of-art>

Görsel 8. Robert Williams, (2009), Keçi Kılıcında Elmas / *Diamond in a Goat's Ass*, Yerleştirme, Tony Shafrazi Galeri, Amerika. Erişim adresi: http://www.artnet.com/magazineus/features/mccormick/robert-williams-at-tony-shafrazi1-8-10_detail.asp?picnum=2

Görsel 9. Elizabeth McGrath, (2009), Gelincikler / The Weasels, Karışık teknik, 15x46x10 cm, Corey Helford Galeri, Amerika. Erişim adresi: <http://mail.elizabethmcgrath.com/sculpture-Weasels.php>

Görsel 10. Elizabeth McGrath, (2008), Geyik Evi / Deer House, Karışık teknik, 94x51x30 cm, B.S. Güzel Sanatlar Akademisi, Amerika. Erişim adresi: <http://mail.elizabethmcgrath.com/sculpture-Deerhouse.php>

Görsel 11. Mike Leavitt ve Charles Kraftt, (2010), Ahmedinejad Delft çaydanlık, seramik. Erişim adresi: <https://tr.pinterest.com/pin/56576539038943747/?lp=true>